

УДК 321.02: (659.3:005.3)

Загірний О.В.

*аспірант кафедри політології
Одеський національний університет
імені Іллі Мечникова*

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ МЕДІАПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ МЕДІАТИЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ

Медіатизація політики, як глобальний процес, визначальним чином впливає на демократизацію медіаполітичної системи в Україні. Масмедіа починають нав'язувати правила політичних дебатів щодо порядку денного, вони підпорядковують власному формату діяльності виступи політиків, їх діалоги та суперечки. Рейтинг масмедіа визначає вплив медіаполітичної системи на формування громадської думки. Медіатизація політики визначає темп та напрямки демократизації українського суспільства, вона трансформує весь простір сучасних політичних комунікацій. Йдеться про

медіатизацію демократичного транзиту України.

У концепції «медіатизованих світів» [2] акцентовано увагу на тому, що через взаємодію масмедіа та політичних інститутів у комунікативному просторі утворюється медіаполітична система. Безумовно, медіаполітичну систему слід визначити як важливий чинник демократичного транзиту українського суспільства; у ній поєднуються медіа-логіка та медіа-формат. Осердя медіатизації політики у пострадянських умовах формують масмедіа, які не виконують функції, притаманні цьому інституту у демократичному суспільстві. Замість посередників та ініціаторів суспільного діалогу, масмедіа спричиняють медіа-скандали, стають інструментом боротьби за владу, конструюють штучні медіа-події задля маніпуляції громадською думкою. Медіатизація є глобальним процесом, але на пострадянському просторі її поширення є

катастрофічним. Дійсно, у демократичних країнах вплив медіатизації, якщо не нівелюється повністю, то пом'якшується усталеними політичними традиціями, потужним громадянським суспільством, демократичними інститутами та сформованим простором національних та класових ідентичностей. Навпаки, для українського суспільства, медіатизація становить суттєву загрозу – від зовнішньої інформаційної експансії (особливо з боку рф – країни-агресора) до олігархізації медіа (яку досі не подолано).

Маємо ситуацію, коли, за визначенням Т. Кузьо, процес формування громадянського суспільства та національної ідентичності не завершено (хоча, безумовно, широкомасштабна збройна агресія рф значно прискорює цей процес), а політичні еліти балансують на межі суспільного блага, яким вони готові пожертвувати задля реалізації власних приватних інтересів [3].

У контексті медіатизації політики це означає утворення «гібридної» медіаполітичної системи та її штучну підтримку протягом усіх років Незалежності України. При цьому, масмедіа як пострадянський інститут продовжує чинити опір демократизації.

У цьому, щоправда до 24 лютого 2022 року, представники масмедіа були абсолютно спільні з автократами, олігархами та популістами, які «...готові виплеснути дитину разом з водою, аби зберегти владу і власність. Маніпуляції зі ЗМІ, спекуляції на тему збройного конфлікту, депрофесіоналізація уряду й ігнорування соціальної політики – усе це використовується для компрометації демократичних реформ... Одним з факторів, що перешкоджають транзиту, є відсутність традицій інституційної взаємодії. Дійсно, за радянських часів не було незалежних від партійного керівництва КПРС гілок влади –

законодавчої, виконавчої, судової тощо. А значить, і їх публічної та правової взаємодії» [4].

Про це не можна забувати сьогодні, під час війни, але так само не можна пробачати цій олігархічно-авторитарній медіаполітичній системі усі роки маніпуляцій та дискредитації демократичних інститутів, зокрема – інституту масмедіа.

Погодимося із наступним: «дискурс медіа... обертається навколо медіа-скандалів. Дебати стали табу у вітчизняному медіадискурсі навіть під час електоральних змагань. Не кажучи вже про відсутність у політичному дискурсі раціональних дебатів щодо полісу – проблем безпеки, економічної та соціальної політики, європейської інтеграції тощо... політичний дискурс став простором спрощеного сприйняття реальності, місцем емоційного шантажу громадян із боку журналістів та експертів» [1].

Відповідно, технології управління медіаполітичною системою застосовувались задля гальмування демократизації у двох напрямках. По-перше, задля маніпуляції суспільною свідомістю у вертикальній комунікації із суспільними групами. По-друге, у горизонтальній маніпуляції всередині медіаполітичної системи з метою недопущення свободи слова, утворення незалежних медіа. Таким чином, медіатизація політики спричиняє спрощену модель політичної реальності, робить наголос на сенсаційності політичної інформації, медіа-скандалах та штучному конструюванні медіа-подій. На шляху демократизації медіаполітичної системи масмедіа мають стати агентом змін, адже вони залишають спроможними визначати правила публічності та порядок денний влади, формулювати суспільний інтерес тощо.

Список використаних джерел:

1. Яковлев, Д. (2021). Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. № 26. С. 82-87. URL: <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i26.910>

2. Krotz, F., & Hepp, A. (2011). A concretization of mediatization: How ‘mediatization works’ and why mediatized worlds are a helpful concept for empirical mediatization research. *Empedocles: European Journal for the Philosophy of Communication*. 3(2). P.137-152

3. Kuzio T. (1996). National Identity in Independent Ukraine: An Identity in Transition. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 2, no. 4. P. 582–608

4. Yakovleva, L., & Yakovlev, D. (2020). Institutional interaction and political choice in a transitional society. What role for the social sciences. *Nationalism and Ethnic Politics*. 2(4). P. 582-608.

УДК 321:94(477)